

F O A I A

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 16.

MERCURIU, 18. APRILIE

1856.

ОМЪЛЪ ШИ НАТЪРА.

(Къ таре възвръще публицъта примъла артикъла че еши дн „Icic сѣз натъра“, жърналъла пентрз респъндиреа штиинделоръ натърале ши ексакте дин тоате-класеле, редицеатз де Домъла Професоръ Др. Ізлѣв Бараш дн Бъзренги. Дин трактареа обиектелоръ че ле а публицатз D. Редакторъ алз жърналъла „Icic сѣз Натъра“ дн 9. Нътерѣ че не сорѣрз ла тълъ, пѣтетуз днкрединда не публицъла пострз четиторѣз, къ челз че нз ва прѣми дн квошигѣндъ днсемътатеа жърналълази ачествѣа, ва сѣмъци злз дефектз таре, къндз ва да съ жъдече, кътз аз днаинтатз ромъни ши дн штиинделе натърала.)

„Icic“ еасъ о кълъ не сентешънъ дн 4. ши днкъ лѣстратъ къ десемне литографѣче, агълъ обиектеле дин ретнълаз аниналз кътз ши метаморфосиреа лоръ ши а феноменелоръ, не лънгъ злз прецъ дискретъ де 2 галвинѣ. P.)

„Омъла гъсеште дн лъме довъ обиекте карѣ потъ съ окъпе атегъдѣнеа ши стъдѣл съз; ачесте довъ обиекте сжнтз: Натъра каре дн днкопѣоаръ ши фѣинда са пропрѣ, моралъ. Фѣз-каре дѣнтръ ачесте довъ обиекте есте о сфѣръ импенсъ, днфѣинѣ. Натъра есте негрешѣт имфѣинѣ; къчи тоате кжте се афлъ дн черъ ши не пъшжнтз, Соареле, Стелеле пенътъроасе ши милиоанеле де фѣинде виѣ, де планте ши де минералѣ карѣ се афлъ не зскагъ, дн океанъ ши дн сжнълаз пъшжнтълази, тоате сжнт конпрѣсе дн домънъла Натъреѣ. Дар ши сфѣра фѣиндеѣ морале а омълази есте днфѣинѣ, къчи е днфѣинѣ дн аджнѣтѣ: есте злз Океанъ импенсъ де идеѣ, де акѣивни, де сѣмъцимѣнте ши де креадѣивни артигѣче карѣ аз продъсз пенътеравѣле фанте че днпълаз наѣнеле исторѣѣ цѣнълази зтанъ

дн цѣнере ши а дѣферѣтелоръ наѣивни дн партикъларъ.

Аша дар днаингеа омълази стъдиосъ се дн фъдѣшеазъ довъ серѣѣ де стъдѣе, адѣкъ стъдѣла Натъреѣ саз стъдѣлаз фѣинделор фѣѣиче ши матерѣале че есѣстъ, ши стъдѣла исторѣѣ саз фѣлософѣѣ, адѣкъ стъдѣла фѣиндеѣ морале а омълази, леѣѣле есѣстѣндеѣ ши модъла десволтъреѣ еѣ дн дѣферѣте севоле ми кжт а продъс дѣверсе инстѣтуте зтане, леѣѣ, обѣчеѣсрѣ, леѣгътърѣ пѣвлѣче ши соѣѣале, штиинде ши арте.

О дѣферѣнѣдъ рѣмаркавилъ днтре ачесте довъ фѣелѣтѣрѣ де стъдѣѣ есте, къ чел д'интѣѣз есте маѣ есактъ, не кжндз чел д'ал довилеа есте маѣ аджккъ ши маѣ австрактъ. Дн стъдѣлаз Натъреѣ гъсѣм о нечѣсѣтате фѣѣѣкъ, о консекѣвѣнѣдъ нежнтреръпѣтъ; де ачѣеа ачестъ стъдѣз обѣчъеште не омъ ла о гжндѣре лорѣкъ, не кжнд стъдѣлаз Фѣлософѣѣѣ ши алз исторѣѣѣ нз поате фѣ аша де есактъ, къчи аѣѣ нз домъеште о нечѣсѣтате фѣѣѣкъ, чѣ воѣнда моралъ а омълази жоакъ злз рол таре дн ачест домъен; аноѣ ши обѣктеле сале нз сжнт вѣзѣвѣле шѣ палнавѣле (де пѣпъѣт), сжнт идеале, австракте. Дар дакъ не де о парте нз сжнт аша де есакте ка штиинделе фѣѣиче (штиинделе натърале), не д'алтъ парте сжнт маѣ аджнѣ, къчи зрѣеазъ къ черчетърѣле лоръ пѣнъ ла кѣстѣвѣѣле чѣле маѣ дналте, пѣнъ ла прѣнѣѣнеле прѣнѣѣнелор, ла кавса тѣтъроръ фѣинделоръ, ла днченътъла абсолътъ ал тоатеѣ натърѣ ши ла сфъжршѣтълаз фѣнал ши абсолът а тѣтърор тѣмъзрѣлоръ; де ачѣеа къ дрѣнт къжжнтъ кѣар Аристотеле а пѣтѣт фѣлософѣѣа „штиинда штиинделор.“

Де не вом арънка ведереа поастръ асѣпра дѣферѣтелоръ епоче але исторѣѣѣ, о съ ведѣмъ къ ачесте довъ серѣѣ саз сфѣре але стъдѣелор аз окънаг дн тог тѣмълаз сѣпрѣтълаз оаменѣлоръ; днсъ

in India resariteana : Bengalia, Madras, Bombai, Heydrabad, Mysore, Oude, Guicovar, Travancore	62,656	
Suma	227,836	
4. Rusia in Europa are	95,040	
in Asia are	226,231	
in America are	17,500	
Suma	338,771	
5. Prusia numai in Europa are :	5,104	

II. Dupe suflète.

1. Austria numai in Europa are	36,514,466
2. Francia in tote laturile	38,760,486
3. Anglia in toate laturile	194,272,615
4. Rusia in toate laturile	66,748,000
5. Prusia are numai in Europa	16,396,803

III. Militia pe uscatu.

1. Austria are cu totul capete	592,845
2. Francia are	642,715
3. Anglia are	157,062
4. Rusia are	1,080,241
5. Prusia are	478,781

IV. Marina cu tunuri.

1. Austria are de avalma nai 104 cu tunuri	742
2. Francia are „ „ 329 „ „	8,948
3. Anglia are „ „ 491 „ „	20,539
4. Rusia are „ „ 215 „ „	8,000
5. Prusia are „ „ 51 „ „	188

V. Statul Financiale.

1. Austria are in flor. conv. proventu	245,333,724
Spese:	386,846,646
Datorii:	1,600,000,000
Fundamentu bancului in metalu:	45,633,462
Chartiele bancului cerculeasa:	382,658,566
2. Francia in flor. conv. are proventu	568,000,000
Spese:	578,000,000
Datorii:	1,812,000,000
Fundam. bancului in metalu:	186,798,000
Chartiele bancului cerculéasa	268,415,000
3. Anglia totu in flor. conv. are pro- ventu	584,972,000
Spese:	581,238,000

Datorii:	5,400,000,000
Bani uscati la bancu	179,638,186
Chartiile bancului cercul.	238,729,61
4. Rusia in flor. conv. are proventu	360,000,000
Spese:	412,000,000
Datorii:	1,200,000,000
Chartii cerculato're sunt:	572,000,000
5. Prusia in fl. conv. are proventu:	168,000,000
Spese:	164,000,000
Datorii:	330,000,000

Dupa Fényes Elek, inpartasesce M. S. Noacul.

СТЕФАНЪ ЧЕЛЪ МАРЕ ШИ РАДЪЛЪ ПРИНЦЪЛЪ РОМАНИЕИ.

I.

Бъчизмаци дин коръри, оастеа съ с' адъне,
Къчи супе ромъниеа врез съ плекъ еъ тъне;
Врез къ принцълъ Радълъ ка съ амъ ресвель,
Къчи къ Радимъхълъ сазъ зитъ ши елъ.
Дериле Ромъне ка съ ле свъръде.
Даръ къ алъи Радълъ фийкъ-ои съ ть 'нсоръ,
Ши 'н скълвѣа-атаръ съ ле факъ апльнде.
Къ-ачеа тьндръ фатъ къ пьръ гълвѣоръ;
Къ окѣи алъастрѣ, дълче вѣореле,
Скълнитори ка фокълъ разелоръ де стеле.
Къчи штици къ доминида акъмъ п'о маѣ амъ,
Ши 'нтропъми де азръ синърелъ м' афламъ.
Пе елъ, лънгъ мине, пе тьндра Вокѣдъ,
Врез с'о пьнъ съ мадъ супе амъ фѣ Домнидъ.
Даръ маѣ тълътъ чеѣ дъкъ, че маѣ къдетъ еъ,
Де-а вреа съми ажъте вълълъ Дътнезезъ!
А'нтръни дъ зна дериле ромъне,
Супре-а пъ съ маѣ teme de оарде пьгъне.
Зѣсе Домниелъ Стефанъ кътръ къпитани,
Тоци съ 'нклѣнъ ши ёсъ къ памѣ ветерани.

II.

Ноантеа своаръ изте, дериле с' аратъ,
Армѣеа лъи Стефанъ тоатъ ѣ адънатъ;
Ши съ плече аштеантъ семълъ свъръторѣ,
Ка-атъичеа ромънелъ мърѣа мѣи де ори,
Нентръ Домнъ ши даръ; ш'алоръ ферицире.
Ера нентръ дъвълълъ зѣика сѣцире,
Датъ ши Ерволъ пе-зпъ калъ свъръторѣ,
Вѣне-авъндъ дъ тьнъ палъшъ лъчиторѣ.
Дъоколъ арматеѣ тропътеле съ съле,
Комъндеазъ, 'ндатъ тръпеле ромъне.
Съ пьнъ дъ мишкаре ка валъ дълъ валъ.
Дъфрѣвтеле Стефанъ жоакъ алъ сѣзъ калъ.

(Вазрма.)

NOSOKOMIA ЦЕРЕИ РОМЪНЕШТИ.

ПРЕСКЪРТАРЕ

Алкътътъ дъпъ листеле комисиilor спиталичешти ши але докторилор де жъдеце, де тинкареа с талърилоръ пептръ болнавii интради, дпсълътошиди, морди ши ръташи дп къръ пе тот къръ анялѣ 1855, каре спиталъри се къръпънъ песте тот де 265 патъри.

Nr. волнавилор афлади ин еиндъ prin спиталъри ла 1-й Ianuarie 1855		Nr. челор че аз интраг дп къръл анялѣ		Тоатъ сьта		Бър-вади ши фемеи дп тотал		Din каре саз дпсълътошат		Аз търиг		Аз ръмас сьвет къръ ла 1-й Ianuarie 1856		ЖЪДЕЦЕЛЕ	
бър-вади	фемеи	бър-вади	фемеи	бър-вади	фемеи	бървад фемеи	бър-вади	фемеи	бър-вади	фемеи	бър-вади	фемеи	бър-вади	фемеи	
6	3	73	76	79	79	158	74	75	1	—	4	4	Римникъ Сьрат.		
6	8	117	165	123	173	296	110	162	2	1	11	10	Бръла.		
6	4	119	84	125	88	213	113	77	2	1	10	10	Бъзъл.		
9	5	181	91	190	96	286	177	88	2	1	11	7	Лфовъл.		
6	6	111	88	117	94	211	110	77	4	8	3	9	Димбовица.		
2	1	102	40	104	41	145	98	37	3	—	3	4	Лаломида.		
1	1	130	55	131	56	187	124	55	2	1	5	—	Влашка.		
7	5	119	84	126	89	215	111	80	4	2	11	7	Мъшчелъ.		
5	5	182	30	187	35	222	185	29	1	3	1	3	Телеорманъ.		
8	5	100	145	108	150	258	103	138	1	1	4	11	Арцешъ.		
6	8	79	88	85	96	181	72	91	5	1	8	4	Олтъл.		
6	8	128	103	134	111	245	127	104	6	2	1	5	Вълчеа.		
3	5	171	59	174	64	238	158	60	5	—	11	4	Романади.		
10	13	153	117	163	130	293	149	117	5	3	9	10	Должъ.		
10	5	115	65	125	70	195	115	62	1	3	9	6	Горжъ.		
1	4	138	54	139	58	197	133	50	5	4	1	4	Мехединци.		
92	86	2018	1344	2110	1430	3540	1959	1302	49	30	102	98			

ОБСЕРВАЦII.

3540. Тоатъ сьта волнавилор интради дп къръ тареа спиталърилор де дйферите воале, кь lei ръташи din анял 1854, дпсъ:

437. De воале обичнйге.

2,962. De воале венериче.

101. De рже.

40. De келіе.

3540. — Din каре.

3,261. Саз дпсълътошат.

79. Аз търиг, каре шорталитате аналогичндъ-се пе Nr. de 3540 волнави интради

дп къръ таре, vine ла 46 individe шорт.

200. Аз ръмас дп къръ ла 1-й Ianuarie 1856.

3540.

НБ. Ачестъ Nr. de волнави паралеличндъ-се кь ачела че саз къръ тат тот дп ачесте спиталъри дп къръл анялѣ 1854, дп сьтъ де 2826, резылтатъзъ зш прісос де 714 волнави кь саз къръ тат маи мьлт дп къръл анялѣ дпчетат 1855, дъпъ стъръинделе дптревиндате.

(Искълѣг) Шефъл Комитетълаи N. Гъси.